

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS1668>

Volume 6 Issue 6, p. 1225-1239, June 2013

**PEDAGOJİK FORMASYON PROGRAMINA DEVAM EDEN
ÖĞRETMEN ADAYLARININ ÖĞRENME STRATEJİLERİ***
*LEARNING STRATEGIES OF PROSPECTIVE TEACHERS CONTINUING TO
PEDAGOGICAL FORMATION PROGRAMME*

Yrd. Doç. Dr.Taha YAZAR

Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

Doç. Dr. Behçet ORAL

Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü

Öğr. Gör. Gülseren ÖZALTAŞ

Mardin Artuklu Üniversitesi

Abstract

The aim of this study is to find out learning strategies that prospective teachers continuing to pedagogical formation certificate programme use in the process of learning/teaching. To achieve this goal, it was investigated that if there is any differences between prospective teachers' learning strategies they use in the process of learning/teaching when we consider their gender and department. Since the population of the study is not too big and we can reach to all participants, sampling was not applied. We conducted the survey to all population. Data instrument used in this study was Liker type with five options. The questionnaire has two arts one of which is about personal questions and the other part has expressions (37 items) to determine learning

---

* Bu çalışma, 27-29 Eylül 2012 tarihinde Bolu'da düzenlenen II. Ulusal Eğitim Programları ve Öğretim Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur

Bu makale Crosscheck sistemi tarafından taranmış ve bu sistem sonuçlarına göre orijinal bir makale olduğu tespit edilmiştir.

strategies of the participants. Suggestions and opinion of the experts were asked for the validity of data instrument and, based on their feedback; the data instrument was developed and got its final form. Cronbach Alpha reliability value was calculated as 0.884. According to findings, except two strategies, “repetition” and “monitoring the understanding”, gender is not a factor that affects the level of use of “sensual”, organizing”, and “making sense” strategies which prospective teachers use. Also, it was explored that there is no significant difference of participants’ opinion related with sensual, repetition, organizing, making sense, and monitoring the understanding when we consider their departments. It was concluded that department of the prospective teachers that they had studied is not a factor affecting their level of use of learning strategies.

Key Words: Pedagogical formation, learning strategies, prospective teachers

Öz

Bu araştırmanın amacı, Pedagojik Formasyon Sertifika Programına devam eden öğretmen adaylarının öğrenme-öğretme sürecinde kullandıkları öğrenme stratejilerinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda, öğretmen adaylarının öğrenme-öğretme sürecinde kullandıkları öğrenme stratejilerinin cinsiyete ve alana göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır. Araştırmanın evrenini 2011-2012 Öğretim yılı Bahar döneminde Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesinde Pedagojik Formasyon eğitimi alan 180 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma evreninin büyük olmamasından ve tamamının ulaşılabilir olmasından ötürü örneklem alma yoluna gidilmemiş, çalışma evreninin tamamına veri toplama aracı uygulanmıştır. Bu araştırma için kullanılan veri toplama aracı, 5’li likert tipi ölçektir. Veri toplama aracı olarak kullanılan anket; a) Kişisel bilgiler ve b) Öğrenme stratejilerinin belirlenmesini amaçlayan ifadeler (37 madde) olmak üzere iki bölümden oluşmuştur. Veri toplama aracının geçerliliği için alanında uzman öğretim üyelerinin görüş ve önerileri alınmış, gelen görüş ve öneriler doğrultusunda veri toplama aracı geliştirilerek son şeklini almıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenilirlik katsayısı 0.884 olarak hesaplanmıştır. Araştırma bulgularına göre, “tekrar” ve “anlamayı izleme” stratejileri dışında, cinsiyet değişkeninin öğretmen adaylarının “duyuşsal” “örgütlenme” ve “anlamlandırma” stratejilerini kullanma düzeyini etkileyen bir faktör olmadığı anlaşılmaktadır. Araştırma bulgularından, öğretmen adaylarının duyuşsal, tekrar, örgütlenme, anlamlandırma ve anlamayı izleme ile ilgili görüşlerinin “alan” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği, öğretmen adaylarının geldiği “alan”ın öğretmen adaylarının öğrenme stratejilerini kullanma düzeylerini belirleyen bir faktör olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Pedagojik formasyon, öğrenme stratejileri, öğretmen adayları.

1.GİRİŞ

Yaşanan bilimsel gelişmelere paralel olarak bilginin sürekli bir biçimde hızla arttığı görülmektedir. Söz konusu artış var olan bilgilerin değişmesini ve bu bilgilerin yenilenmesini gerektirmektedir. Bilginin sürekli gelişerek değiştiği ve yenilendiği günümüz dünyasında bilgiye ulaşmanın önemi giderek artmaktadır.

Öğrenirken karşılaşılan güçlükler ve bilişsel öğrenme kuramlarının, öğreneni etkin bir şekilde öğrenmeye katarak, kendi öğrenme sorumluluğunu alması konusundaki görüşleri “öğrenmeyi öğrenme” kavramını gündeme getirmiştir. Öğrenmeyi öğrenme sürecinde bireyin bilgiye ulaşmasını ve öğrenmesini kolaylaştıran öğrenme stratejilerinin önemi giderek artmaktadır (Karalar, 2006: 6).

Bilgiye ulaşmanın bilimsel anlamda incelenmesi eğitim bilimleri alan yazınında öğrenme stratejileri kapsamında ele alınmaktadır. Öğrenme stratejileri, öğrencilerin öğrenme sürecini etkileme amacıyla kullandığı davranışlardır. Genel olarak öğrenme stratejileri, öğrenmeyi kolaylaştıran davranış ve düşüncelerdir (Şen, 2011:102). Başka bir ifade ile öğrenme stratejileri, öğrencilerin bağımsız olarak kendi öğrenme görevlerini gerçekleştirmelerini sağlayan teknikler, ilkeler ya da alışkanlıklardır. Strateji bireyin bir görev ya da duruma yaklaşımını gösterir. Bu da öğrencilerin öğrenmeyi planlarken, gerçekleştirirken ve sonuçları değerlendirirken nasıl düşüneceğini ve hareket edeceğini içerir (Katims & Harris, 1997 akt: Demirel, 2011:156).

Öğrenme stratejileri, bireylerin kendi kendilerine öğrenmelerini kolaylaştıran tekniklerdir. Hem bilişsel hem de duyuşsal yönleri olan öğrenme stratejilerinin öğrenen bireylerce kullanılması, onların öğrenme sonuçlarını (Weinstein ve Mayer, 1986; akt: Özer, 2008), başka bir deyişle başarılarını etkilemektedir. Öğrenme stratejilerini kullanmanın öğrencilerin öğrenmelerine ve akademik başarılarına etkisini belirlemeye yönelik Türkiye’de ve başka ülkelerde birçok araştırma yapılmıştır. Bu araştırmalarda öğrenme stratejilerinin öğretiminin yapıldığı ve öğrenme stratejilerini kullanan öğrencilerin öğrenmelerinde önemli artışlar olduğu, akademik başarı düzeylerinin yükseldiği belirlenmiştir (Özer, 2008).

Gagne ve Drisscoll (1988:133), öğrenme stratejilerini öğrencinin kendi kendine öğrenebilmesi için kullandığı işlemler biçiminde tanımlamaktadır (Karakış, Gürcan ve Demirtaş, 2009:101). Park (1995) ise, öğrenme stratejilerini, öğrencilerin gelen bilgileri daha etkili almalarına, düzenlemelerine ve hatırlamalarına yardımcı olacak zihinsel aktiviteler olarak tanımlamaktadır (akt: Chularut ve DeBacker, 2004: 249).

Öğrencinin “kolay ve kalıcı öğrenmesini sağlama” öğrenme stratejilerinin yerine getirdiği önemli işlevlerden biridir. Ayrıca bu stratejilerin önemli sayılabilecek diğer işlevleri de bulunmaktadır. Bu işlevlerin başlıcaları şöyle sıralanabilir (Özer, 2002):

- Öğrenciyi bilinçli öğrenci durumuna getirir.
- Öğrencinin öğrenmedeki verimliliğini artırır.
- Öğrenciye bağımsız öğrenebilme niteliği kazandırır.
- Öğrencinin isteyerek ve zevk alarak öğrenmesine yardım eder.
- Öğrencinin okul sonrası öğrenmelerine temel hazırlar.

Öğrencilerin daha sofistike öğrenenler haline gelmesine yardım edecek birçok öğrenme stratejileri bulunmaktadır; ve böylece, sınıflarda uzun vadede daha iyi öğrenme ve başarıya ulaşılabilecektir. Bu stratejiler, anlamlı öğrenme, organize etme, not alma, önemli bilgileri belirleme ve özetlemeyi içermektedir (Pressley, 1982; Weinstein, 1988; akt: Chularut ve DeBacker, 2004: 249).

Alan yazın incelemelerinde öğrenme stratejilerinin sınıflandırılmasında yaygın olarak Weinstein ve Mayer (1986) tarafından yapılan sınıflandırmanın temele alındığı görülmektedir. Bu sınıflandırmaya göre; tekrarlama, anlamlandırma, örgütlenme, anlamayı izleme ve duyuşsal olmak üzere öğrenme stratejileri beş başlık altında ele alınmaktadır. Stratejilerin ayırt edici özellikleri ana hatlarıyla şöyledir (Senemoğlu, 1997; Özer, 2002; Özer, 2008; Demirel, 2008; Şen, 2011; İlhan, 2011):

Tekrarlama Stratejileri: Bir metin ya da anlatımdaki ifadeleri tekrar etme, konu cümlelerini detaylı bir biçimde tanımlama ve önemli yerlerin altına çizme süreçlerini kapsar. Olduğu gibi hatırlanması istenen bilgilerin öğrenilmesinde bu stratejiler etkilidir. Öğrencilerin bu stratejileri kullanmalarına bakıldığında yetersiz ve ezber dayalı bir durum ortaya çıkmaktadır.

Anlamlandırma Stratejileri: Bilgi birimleri arasında ilişki kurarak anlamlı öğrenmeyi sağlamaya dönük stratejilerdir. Burada, öğrencinin yeni öğrendiği bilgileri uzun süreli belleğinde yer alan eski bilgileriyle birleştirerek ona anlam yüklemesi söz konusudur. Zihinsel imge oluşturma, ilişkilendirme, özetleme, benzetim yaratma ve not alma anlamlandırma stratejileri olarak kullanılabilir.

Örgütlenme Stratejileri: Bir bilgiyi daha kolay anlamak ve hatırlamak için başka bir biçime dönüştürme işlemidir. Örgütlenme stratejilerinde öğrencinin yeni bilgileri, ön bilgilerini kullanarak kendisi için daha anlamlı olabilecek bir biçimde yeniden yapılandırması ve organize etmesi söz konusudur. Gruplandırma, metnin ana hatlarını yeniden oluşturma ve kavram haritaları oluşturma örgütlenme stratejilerine örnek verilebilir.

Anlamayı İzleme Stratejileri: Öğrencinin kendi öğrenmelerini düzenlemesine, denetlemesine ve yürütmesine yön veren stratejilerdir. Bu stratejilerde öğrencinin kendisiyle ilgili bazı özellikleri açıklığa kavuşturması gerekir. Anlamayı izleme, öğrencilerin biliş bilgisine sahip olmalarını gerektirir. Sorunu belirleme, kendini sorgulama, kendini değerlendirme birer anlamayı izleme stratejisidir.

Duyuşsal Stratejiler: Öğrenmede güdüsel ve duygusal engelleri ortadan kaldırmaya yardım eden stratejilerdir. Duyuşsal stratejiler, psikolojik açıdan iyi bir öğrenme ortamının oluşmasına katkı sağlar. Kaygı ve stresle başa çıkma, kendisi ile ilgili olumlu inançlar geliştirme ve zamanı etkili kullanma başlıca duyuşsal stratejilerdir.

Öğrencilerin öğrenme stratejilerini etkili bir şekilde kullanabilmeleri için, öğrenme stratejilerinin neler olduğu, özellikleri, nasıl kullanılmaları gerektiği, hangi durumlarda ve niçin kullanmaları gerektiği konularında bilgilendirilmeleri gerekir (Senemoğlu, 2002). Öğrenme öğrenen odaklı olduğundan, öncelikle öğrenene öğrenme stratejileri tanıtılmalı ve bunları nasıl kullanacağı konusunda bilgilendirilmelidir.

Alan yazına bakıldığında öğretmen adaylarının öğrenme stratejilerini kullanma durumlarına yönelik bazı araştırmaların yapıldığı görülmektedir. Hamurcu (2002) tarafından öğretmen adaylarının ders çalışırken kullandıkları öğrenme stratejilerini belirlemek amacıyla yapılan çalışmada, okul öncesi öğretmen adaylarının en fazla kullandıkları öğrenme stratejilerinin “tekrar” ve “duyuşsal” stratejiler olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çelenk ve Karakış (2007) tarafından yapılan araştırma sonucunda, öğrencilerin cinsiyetleri ve kullandıkları tekrar, anlamlandırma, zihne yerleştirme ve hatırlama stratejileri boyutlarında kız öğrencilerin lehine manidar bir fark olduğu belirlenmiştir. Araştırma kapsamındaki Fen Edebiyat Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi ve Eğitim Fakültesi öğrencilerinin, dikkat stratejisi, anlamlandırma stratejisi, zihne yerleştirme stratejisi, hatırlama stratejisi ve bilişi yönetme stratejisi’ni “sıklıkla”; tekrar stratejisi’ni “ara sıra”; duyuşsal stratejileri “sıklıkla”, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi öğrencilerinin ise “ara sıra” kullandıkları belirlenmiştir. Karakış ve Çelenk’in (2007) yaptığı araştırmada farklı fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin; dikkat, bilişi yönetme, anlamlandırma, zihne yerleştirme ve hatırlama stratejilerini “sıklıkla”; duyuşsal stratejileri ve tekrar stratejilerini “ara sıra” kullandıkları tespit edilmiştir. öğrenme stratejileri ile cinsiyetleri arasında dikkat, bilişi yönetme ve duyuşsal strateji boyutlarında manidar bir ilişki bulunmadığı; tekrar, anlamlandırma, zihne yerleştirme ve hatırlama stratejisi boyutlarında kız öğrencilerin lehine manidar bir fark olduğu; kız öğrencilerin sözü edilen stratejileri erkek öğrencilerden daha çok kullandıkları saptanmıştır. Ayrıca, öğrencilerin genel öğrenme stratejilerini kullanma düzeyleri ve öğrenim gördükleri fakülteler arasında manidar bir ilişki bulunmadığı belirlenmiştir. Karakış, Gürcan ve Demirtaş (2009) tarafından yapılan çalışmada, eğitim fakültesi öğrencilerinin öğrenme stratejilerinden zihne yerleştirme ve bilişi yönetme stratejilerini kullanma düzeylerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşmadığı, anlamlandırma stratejisini kullanma düzeylerinde kız öğrencilerin lehine anlamlı düzeyde farklılaştığı tespit edilmiştir. Efe, Sağırlı, Ünlü ve Kaşkaya (2009) tarafından öğrenme stratejilerinin kullanımının cinsiyet, ana bilim dalı ve sınıf değişkenleriyle ilişkisini incelemeyi amaçlayan çalışma

sonucunda, cinsiyet ve ana bilim dalı bağımsız değişkenlerinin öğrenme stratejileri kullanımında anlamlı bir etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Cinsiyet değişkeninde bayanların tüm stratejiler boyutunda ve toplamda erkeklere oranla öğrenme stratejilerini daha fazla kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Karadeniz'in (2010) İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği ve Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Anabilim Dalı öğrencilerinin kullandıkları öğrenme stratejileri belirlemek ve bu iki program arasında kullanılan öğrenme stratejileri açısından farklılık olup olmadığını belirlemek amacıyla yaptığı araştırma sonucunda coğrafya dersi için yüksek akademik başarıya sahip olan öğrencilerin, zayıf ve orta akademik başarıya sahip olan öğrencilere göre, öğrenme stratejilerini kullanma sıklıklarının, anlamlı şekilde daha yüksek olduğu sonucu ortaya çıkmıştır. Ayrıca, elde edilen bulgular, coğrafya dersi için öğrenme stratejilerinin kullanma sıklığının erkekler ile karşılaştırıldığında kadınlarda anlamlı olarak daha yüksek olduğunu göstermektedir. Çelikkaya'nın (2010) öğretmen adaylarının ders çalışırken kullandıkları öğrenme stratejilerini belirlemek amacıyla yaptığı çalışmada, Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının en fazla kullandıkları stratejilerin "Anlamlandırma " ve "Dikkat" stratejileri olduğu sonucuna varılmıştır. Ayrıca, kız öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre "dikkat stratejileri"ni daha sıklıkla kullandıkları, aritmetik ortalamalara bakıldığında ise öğretmen adaylarının cinsiyetlerine bağlı olmaksızın öğrenme stratejilerini benzer sıklıkta kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır. Kete ve Sucuoğlu (2011) tarafından Biyoloji ve Fen Bilgisi öğretmen adaylarının kullandıkları öğrenme stratejilerini saptamak amacıyla yapılan çalışmada, kız öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre daha sık öğrenme stratejilerini kullandıkları, kullanılan stratejilerin bölümlere göre anlamlı farklılıklar gösterdiği, ancak mezun olunan ortaöğretim okullarına göre anlamlı farklılıklar göstermediği saptanmıştır. Vural'ın (2011) yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının çalışmalarında daha çok bellemeye yarayan ve tekrarlamaya yönelik stratejilere yer verdikleri, ilişkiler kurmaya ve eleştirel düşünmeye yol açan stratejileri ise çalışmalarında daha az kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Öğrenme sürecinde karşılaşılan güçlükler öğrencilerin en çok dile getirdikleri sorunlar arasında yer almaktadır. Bazı öğrenciler istediği halde çalışamamaktan bazılar ise uzun süreler çalıştığı halde öğrenememekten yakınır. Bunların yanı sıra kısa süre çalışarak uzun süre çalışanlar kadar başarılı olan öğrenciler de bulunmaktadır. Öğrenme ile ilgili bu ve benzeri sorunlar büyük ölçüde öğrencilerin etkili bir biçimde öğrenme stratejilerini kullanamamasından ya da nasıl öğreneceklerini bilmemelerinden kaynaklanmaktadır (Açıkgöz, 2003:66). Bu araştırmanın pedagojik formasyon programına devam eden öğretmen adaylarının öğrenme stratejilerinin belirlenmesi, stratejilerin öğretmen yetiştirmede göz önünde bulundurulması ve bu bağlamda öğretmen yetiştirme alanına katkı sağlaması umulmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, Pedagojik Formasyon Sertifika Programına devam eden öğretmen adaylarının öğrenme-öğretme sürecinde kullandıkları öğrenme

stratejilerinin belirlenmesidir. Bu amaç doğrultusunda, öğretmen adaylarının öğrenme-öğretme sürecinde kullandıkları öğrenme stratejilerinin cinsiyete ve alana göre farklılaşıp farklılaşmadığı araştırılmıştır.

2.YÖNTEM

Araştırma tarama modelinde desenlenmiştir. Tarama modelleri, var olan bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır. (Karasar, 1998).

Araştırma verileri, 2011-2012 Eğitim- Öğretim yılında Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Pedagojik Formasyon Sertifika Programına Bahar Döneminde devam eden öğretmen adaylarından elde edilen bilgilerle sınırlıdır

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evrenini 2011-2012 Öğretim yılı Bahar döneminde Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesinde Pedagojik Formasyon eğitimi alan 180 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırma evreninin büyük olmamasından ve tamamının ulaşılabilir olmasından ötürü örneklem alma yoluna gidilmemiş, çalışma evrenin tamamına veri toplama aracı uygulanmıştır. Uygulamada bazı anketlerin tam olarak doldurulmaması, amaca uygun gerekli ilgi ve özenin gösterilmemesi gibi nedenlerle 8 anket kapsam dışında bırakılarak 172 anket değerlendirmeye alınmıştır. Araştırmaya katılan öğretmen adaylarının 93'ü (% 54,1) bayan, 79'u (% 45,9) bay'dır. Öğretmen adaylarının alanlara göre dağılımı ise şöyledir: Öğretmen adaylarının 47'sini (% 27,3) Fen ve Mat. alanlar, 106'sını (% 61,6) Sosyal alanlar, 9'unu (% 5,2) Resim ve Müzik alanı, 10'unu da (% 5,8) Sağlık alanındakiler oluşturmuştur.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi ve Uygulanması Süreci

Bu araştırma için kullanılan veri toplama aracı, 5'li likert tipi ölçektir. Veri toplama aracı, Toy (2007) tarafından yapılan "Biyoloji Dersinde Kullanılan Öğrenme Stratejileri ve Başarı Güdüsü Arasındaki İlişkiler" adlı yüksek lisans tezinden; Ural (2006) tarafından yapılan "Ortaöğretim Öğrencilerinin Ders Çalışma Stratejileri: Nevşehir İli Örneği" adlı yüksek lisans tezinden yararlanarak ve yapılan alan yazın taraması sonrasında konu ile ilgili yapılmış olan diğer çalışmalar da göz önünde bulundurularak araştırmacılar tarafından geliştirilmiştir. Veri toplama aracı olarak kullanılan anket; a) Kişisel bilgiler ve b) Öğrenme stratejilerinin belirlenmesini amaçlayan ifadeler (37 madde) olmak üzere iki bölümden oluşmuştur. Veri toplama aracının geçerliliği için alanında uzman öğretim üyelerinin görüş ve önerileri alınmış, gelen görüş ve öneriler doğrultusunda veri toplama aracı geliştirilerek son şeklini almıştır. Ölçeğin Cronbach Alpha güvenirlik katsayısı 0.884 olarak hesaplanmıştır. Öğretmen adaylarının kullandıkları öğrenme stratejilerini belirlemeyi amaçlayan veri toplama aracında yer alan bazı örnek maddeler şöyledir:

- Ders çalışırken zamanı iyi değerlendiririm (duyuşsal boyut)
- Metin içinde kendime göre önemli noktaların altını çizerim (tekrar boyutu)
- Metin ile ilgili kavram haritaları oluştururum (örgütlenme boyutu)
- Derste kendimce önemli gördüğüm noktaları not alırım (anlamlandırma boyutu)
- Öğrendiklerimi daha kalıcı hale getirmek için bilgilerimi arkadaşlarımla paylaşıyorum (anlamayı izleme boyutu)

Veri toplama aracı, Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesinde Pedagojik Formasyon programına devam eden öğretmen adaylarına 14.05.2012 - 25.05.2012 tarihleri arasında araştırmacılar tarafından uygulanmıştır.

Verilerin Analizi

Veri toplama aracında yer alan öğrenme stratejilerini belirlemeye yönelik 37 madde “Duyuşsal”, “Tekrar”, “Örgütlenme”, “Anlamlandırma” ve “Anlamayı İzleme” boyutları atında ele alınarak değerlendirilmiştir.

Öğretmen adaylarının öğrenme stratejilerini kullanma düzeyleri “cinsiyet” ve “alan” değişkenlerine göre analiz edilmiştir. Araştırma verilerinin analizinde aritmetik ortalama, t testi ve varyans analizi (ANOVA) kullanılmıştır. Anlamlılık düzeyi 0.05 olarak alınmıştır. İstatistiksel analizlerde SPSS 17.0 (Statistical Package for the Social Sciences) bilgisayar programından yararlanılmıştır. Ölçeğin seçenekleri, “Her Zaman” 5, “Çoğu Zaman” 4, “Ara sıra” 3, “Çok Az” 2, “Hiçbir Zaman” 1 biçiminde puanlanmıştır. 5’li likert tipi ölçeğin seçenekleri ve puan aralığı şöyledir: “Her Zaman” (4.20-5.00), “Çoğu Zaman” (3.40-4.19), “Ara sıra” (2.60-3.39), “Çok Az” (1.80- 2.59) ve “Hiçbir Zaman” (1.00-1.79).

3.BULGULAR

Araştırmanın bulguları araştırmanın alt amaçları doğrultusunda ele alınmıştır. Buna göre, öğretmen adaylarının kullandıkları öğrenme stratejileri ile ilgili görüşlerinin “cinsiyet” değişkenine ait t-testi sonuçları Tablo 1’de gösterilmektedir.

Tablo 1: Öğretmen Adaylarının Cinsiyetlerine Göre Öğrenme Stratejilerini Kullanma Düzeylerine İlişkin t-testi Sonuçları

Cinsiyet	N	Ortalama	SS	t-testi	Önem düzeyi	
Duyuşsal	Bayan	93	3,9059	,57568	1,213	,227
	Bay	79	4,0095	,53625		P>0.05
Tekrar	Bayan	93	3,7168	,54937	2,758	,006
	Bay	79	3,4852	,54837		P< 0.05
Örgütlenme	Bayan	93	3,2808	,64093	,108	,914
	Bay	79	3,2925	,78792		P>0.05
Anlamlandırma	Bayan	93	3,8495	,45803	,343	,732

	Bay	79	3,8264	,41707		P>0.05
Anlamayı İzleme	Bayan	93	3,7043	,66955	2,030	.044 P< 0.05
	Bay	79	3,9019	,59433		

sd= 170

Tablo 1’de yer alan bulgulara göre, öğretmen adaylarının “tekrar” [$t_{(170)}=2.758$; $p<0.05$) ve “anlamayı izleme” [$t_{(170)}=2.030$ $p<0.05$) stratejilerini kullanma düzeyleri “cinsiyet”e göre anlamlı bir şekilde farklılık göstermektedir. Bayan öğretmen adaylarının “tekrar” stratejilerini kullanma düzeyleri ($\bar{X}=3.71$), bay öğretmen adaylarından ($\bar{X}=3.48$) daha yüksek iken “anlamayı izleme” stratejilerinin kullanılmasında ise bay öğretmen adaylarının ($\bar{X}=3.90$), bayan öğretmen adaylarından ($\bar{X}=3.70$) daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Bu bulgulara göre cinsiyetin öğretmen adaylarının “duyuşsal” “örgütlenme” ve “anlamlandırma” stratejilerini kullanma düzeyini etkileyen bir faktör olmadığı söylenebilir.

Tablo 2’de öğretmen adaylarının alanlarına göre öğrenme stratejilerini kullanma düzeylerine ilişkin aritmetik ortalama ve standart sapma sonuçlarına yer verilmiştir.

Tablo 2: Öğretmen Adaylarının Alanlarına Göre Öğrenme Stratejilerini Kullanma Düzeylerine İlişkin Aritmetik Ortalama ve Standart Sapma Sonuçları

Alana Göre		N	Ortalama	SS
Duyuşsal	Fen ve Mat.	47	3,8245	,50248
	Sosyal	106	4,0401	,57646
	Resim ve Müzik	9	3,8889	,65085
	Sağlık	10	3,7000	,36893
	Toplam	172	3,9535	,55871
Tekrar	Fen ve Mat.	47	3,4752	,54394
	Sosyal	106	3,6792	,55858
	Resim ve Müzik	9	3,4630	,53215
	Sağlık	10	3,6500	,60578
	Toplam	172	3,6105	,55941
Örgütlenme	Fen ve Mat.	47	3,2766	,72634
	Sosyal	106	3,3270	,70387
	Resim ve Müzik	9	3,1358	,79111
	Sağlık	10	3,0333	,65849
	Toplam	172	3,2862	,71009

Anlamlandırma	Fen ve Mat.	47	3,7842	,46732
	Sosyal	106	3,8888	,41087
	Resim ve Müzik	9	3,6349	,58950
	Sağlık	10	3,7500	,40581
	Toplam	172	3,8389	,43858
Anlamayı İzleme	Fen ve mat.	47	3,6968	,65304
	Sosyal	106	3,8656	,63356
	Resim ve Müzik	9	3,6944	,80795
	Sağlık	10	3,6000	,47434
	Toplam	172	3,7951	,64192

Tablo 2'deki bulgulara göre tüm alanlardaki öğretmen adaylarının “duyuşsal” stratejileri kullanma düzeyine ilişkin ortalamaları 3,70 – 4,04 arasında değişmektedir. Duyuşsal stratejilerin “çoğu zaman” düzeyinde gerçekleştiği görülmektedir. “Duyuşsal” stratejileri en yüksek düzeyde ($\bar{X}=4,04$) ortalama ile sosyal alandaki öğretmen adaylarının en az düzeyde ise ($\bar{X}=3,70$) ortalama ile sağlık alanındaki öğretmen adaylarının kullandığı görülmektedir.

Öğretmen adaylarının “tekrar” stratejilerini kullanma ortalamalarının 3,46 – 3,67 arasında değiştiği ve “çoğu zaman” düzeyinde yer aldığı anlaşılmaktadır. “Tekrar” stratejilerini en yüksek düzeyde ($\bar{X}=3,67$) ortalama ile sosyal alandaki öğretmen adaylarının en az düzeyde ise ($\bar{X}=3,46$) ortalama ile Resim ve Müzik alanındaki öğretmen adaylarının kullandığı görülmektedir.

Öğretmen adaylarının “örgütlenme” stratejilerini kullanma düzeyine ilişkin ortalamalarının 3,03 – 3,32 arasında değiştiği ve “ara sıra” düzeyinde yer aldığı görülmektedir. “Örgütlenme” stratejilerini en yüksek düzeyde ($\bar{X}=3,32$) ortalama ile sosyal alandaki öğretmen adaylarının en az düzeyde ise ($\bar{X}=3,03$) ortalama ile Sağlık alanındaki öğretmen adayları tarafından kullanıldıkları anlaşılmaktadır.

Öğretmen adaylarının “anlamlandırma” stratejilerini kullanma ortalamaları 3,63 – 3,86 arasında değişmektedir. Anlamlandırma stratejilerin “çoğu zaman” düzeyinde gerçekleştiği görülmektedir. “Anlamlandırma” stratejilerini en yüksek düzeyde ($\bar{X}=3,88$) ortalama ile sosyal alandaki öğretmen adaylarının en az düzeyde ise ($\bar{X}=3,63$) ortalama ile Resim ve Müzik alanındaki öğretmen adaylarının kullandıkları anlaşılmaktadır.

Öğretmen adaylarının “anlamayı izleme” stratejilerini kullanma ortalamalarının 3,60 – 3,86 arasında değiştiği ve “çoğu zaman” düzeyinde yer aldığı görülmektedir. “Anlamayı izleme” stratejilerini en yüksek düzeyde ($\bar{X}=3,86$) ortalama ile sosyal alandaki öğretmen adaylarının en az düzeyde ise ($\bar{X}=3,60$)

ortalama ile Sağlık alanındaki öğretmen adayları tarafından kullanıldıkları anlaşılmaktadır.

Genel olarak aritmetik ortalamalara bakıldığında, “Sosyal” alandaki öğretmen adaylarının diğer alanlardaki öğretmen adaylarına göre öğrenme stratejilerinin tamamını (duyuşsal, tekrar, örgütleme, anlamlandırma ve anlamayı izleme) daha yüksek düzeyde kullandıkları sonucuna ulaşılmaktadır.

Çalışma evrenindeki öğretmen adaylarının alanlarına göre öğrenme stratejilerini kullanma düzeylerine ilişkin gözlenen farkın gruplar arasında anlamlı olup olmadığını belirlemek için varyans analizi uygulanmıştır.

Öğretmen adaylarının kullandıkları öğrenme stratejileri ile ilgili görüşlerinin “alan” değişkenine ait varyans analizleri sonuçları Tablo 3’te yer almaktadır.

Tablo 3 Öğretmen Adaylarının Alanlarına Göre Öğrenme Stratejilerini Kullanma Düzeylerine İlişkin Varyans Analizi (One-Way) Sonuçları

Öğrenme Stratejileri		Kareler toplamı	SD	Kareler Ortalaması	F	P
Duyuşsal	Gruplar arası	2,258	3	,753	2,473	,063
	Gruplar içi	51,120	168	,304		
	Toplam	53,378	171			
Tekrar	Gruplar arası	1,573	3	,524	1,696	,170
	Gruplar içi	51,939	168	,309		
	Toplam	53,512	171			
Örgütleme	Gruplar arası	1,024	3	,341	,673	,570
	Gruplar içi	85,198	168	,507		
	Toplam	86,222	171			
Anlamlandırma	Gruplar arası	,858	3	,286	1,500	,216
	Gruplar içi	32,033	168	,191		
	Toplam	32,892	171			
Anlamayı İzleme	Gruplar arası	1,452	3	,484	1,178	,320
	Gruplar içi	69,011	168	,411		
	Toplam	70,463	171			

Tablo 3’teki bulgulara göre, öğretmen adaylarının duyuşsal stratejiler [F (3,68) = 2,473; p> 0.05], tekrar stratejileri [F (3,68) = 1,696; p> 0.05], örgütleme stratejileri [F (3,68) = ,673; p> 0.05], anlamlandırma stratejileri [F (3,68) = 1,500; p> 0.05] ve anlamayı izleme stratejileri [F (3,68) = 1,178; p> 0.05] ile ilgili görüşleri “alan” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermemektedir. Bu sonuca göre, öğretmen

adaylarının geldiği “alan”ın öğretmen adaylarının öğrenme stratejilerini kullanma düzeylerinde belirleyici bir faktör olmadığı sonucuna varılabilir.

4.TARTIŞMA, SONUÇ VE ÖNERİLER

Pedagojik Formasyon Sertifika Programına devam eden öğretmen adaylarının öğrenme-öğretme sürecinde kullandıkları öğrenme stratejilerinin belirlenmesini amaçlayan bu çalışmada ulaşılan bulgulara göre, öğretmen adaylarının “tekrar” ve “anlamayı izleme” stratejilerini kullanma düzeyleri “cinsiyet”e göre anlamlı bir şekilde farklılık göstermektedir. Bayan öğretmen adaylarının “tekrar” stratejilerini kullanma düzeyleri, bay öğretmen adaylarından daha yüksek iken “anlamayı izleme” stratejilerinin kullanılmasında ise bay öğretmen adaylarının, bayan öğretmen adaylarından daha yüksek ortalamaya sahip olduğu görülmektedir. Hamurcu'nun (2002) yaptığı çalışmada okul öncesi öğretmen adaylarının en fazla kullandıkları öğrenme stratejilerinin “tekrar” ve “duyuşsal” stratejiler olduğu saptaması “tekrar” stratejileri boyutu ile araştırma bulgularını destekler nitelikte olduğu söylenebilir. Çelenk ve Karakış'ın (2007) yaptıkları çalışmada öğrencilerin cinsiyetleri ve kullandıkları “tekrar”, “anlamlandırma”, “zihne yerleştirme” ve “hatırlama” stratejileri boyutlarında kız öğrencilerin lehine manidar bir fark olduğu bulgusu, “tekrar” stratejilerine yapılan vurgu bağlamında çalışmada elde edilen bulgularla paralellik gösterdiği söylenebilir. Karakış ve Çelenk'in (2007) yaptığı çalışmada farklı fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin öğrenme stratejileri ile cinsiyetleri arasında dikkat, bilişi yönetme ve duyuşsal strateji boyutlarında manidar bir ilişki bulunmadığı; tekrar, anlamlandırma, zihne yerleştirme ve hatırlama stratejisi boyutlarında kız öğrencilerin lehine manidar bir fark olduğu saptaması da “tekrar” stratejileri boyutu ile araştırma bulgularını destekler niteliktedir.

Araştırmada elde edilen bulgular incelendiğinde bayan öğretmen adaylarının yalnızca “tekrar”stratejilerini bay öğretmen adaylarından daha fazla kullandığı, diğer stratejilerin kullanımında bayanların lehine anlamlı bir farkın oluşmadığı anlaşılmaktadır. Araştırma bulgusunda “tekrar”, Karakış, Gürcan ve Demirtaş'ta (2009) “anlamlandırma”, Çelikkaya'da (2010) ise “dikkat” olmak üzere öğrenme stratejilerini birer boyutta bayan öğretmen adaylarının bay öğretmen adaylarından daha fazla kullandığı sonucuna ulaşılmıştır. Oysa alan yazında incelenen (Çelenk ve Karakış, 2007; Karakış ve Çelenk, 2007; Efe, Sağırlı, Ünlü ve Kaşkaya, 2009; Karadeniz, 2010; Kete ve Sucuoğlu, 2011) araştırma bulgularına bakıldığında genel olarak bir çok boyutta öğrenme stratejilerinin kullanımının bayanlarda daha fazla olduğu görülmektedir.

Araştırma bulgularına göre, “tekrar” ve “anlamayı izleme” stratejileri dışında, cinsiyet değişkeninin öğretmen adaylarının “duyuşsal” “örgütlenme” ve “anlamlandırma” stratejilerini kullanma düzeyini etkileyen bir faktör olmadığı anlaşılmaktadır. Çelikkaya'nın (2010) yaptığı çalışmada kız öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre “dikkat stratejileri”ni daha sıklıkla kullandıkları,

aritmetik ortalamalara bakıldığında ise öğretmen adaylarının cinsiyetlerine bağlı olmaksızın öğrenme stratejilerini benzer sıklıkta kullandıkları sonucuna ulaşılmıştır.

Aritmetik ortalamalara göre, tüm alanlardaki öğretmen adaylarının “örgütlenme” stratejilerini kullanmalarının (3,03 – 3,32) “ara sıra” düzeyinde gerçekleştiği görülmektedir. Diğer stratejilerin ise; “duyuşsal” stratejilerinin (3.70 - 4.04), “tekrar” stratejilerinin (3,46 – 3,60), “anlamlandırma” stratejilerinin (3.63 – 3,88) ve “anlamayı izleme” stratejilerinin ise (3,60 – 3,86) olmak üzere “çoğu zaman” düzeyinde gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

Araştırma bulgularına göre, “duyuşsal”, “örgütlenme” ve “anlamayı izleme” stratejilerinin en yüksek düzeyde sosyal alandaki, en az düzeyde sağlık alanındaki öğretmen adayları tarafından kullanıldığı anlaşılmaktadır. “Tekrar” ve “anlamlandırma” stratejilerinin en yüksek düzeyde sosyal alandaki, en az düzeyde ise Resim ve Müzik alanındaki öğretmen adayları tarafından kullanıldığı görülmektedir. “Sosyal” alandaki öğretmen adaylarının diğer alanlardaki öğretmen adaylarına göre öğrenme stratejilerinin tamamını daha yüksek düzeyde kullandıkları sonucu ortaya çıkmaktadır.

Araştırma bulgularından, öğretmen adaylarının duyuşsal, tekrar, örgütlenme, anlamlandırma ve anlamayı izleme ile ilgili görüşlerinin “alan” değişkenine göre anlamlı bir farklılık göstermediği, öğretmen adaylarının geldiği “alan”ın öğretmen adaylarının öğrenme stratejilerini kullanma düzeylerini belirleyen bir faktör olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Eğitim fakülteleri ve öğretmenlik sertifika programlarında öğrenme stratejileri ile ilgili seçmeli dersler olmalıdır. Öğrenme stratejilerinin öğretmen yetiştirmede göz önünde bulundurulması ve öğretmen yetiştirme alanına katkı yapması sağlanmalıdır. Başta öğretmen yetiştiren kurumlarda olmak üzere bütün eğitim programlarında görev yapan öğretim elemanlarına öğrenme stratejileri ile ilgili seminerler verilebilir. Öğretmen adaylarının öğrenme stratejilerini belirlemeye yönelik daha geniş kapsamlı araştırmalar yapılabilir.

KAYNAKÇA

- AÇIKGÖZ, K.Ü. (2003). Etkili öğrenme ve Öğretme. İzmir: Eğitim Dünyası Yayınları.
- CHULARUT, P. & DEBACKER, T.K. (2004). The influence of concept mapping on achievement, self-regulation, and self-efficacy in students of English as a second language. *Contemporary Educational Psychology* 29, 248–263.

- ÇELENK, S. & KARAKIŞ, Ö. (2007). Farklı öğrenme stillerine sahip öğrencilerin genel öğrenme stratejilerini kullanma düzeyleri "AİBÜ Örneği". AİBÜ, Eğitim Fakültesi Dergisi, Cilt 7, Sayı 2 (2007), 34-52.
- ÇELİKKAYA, T. (2010). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kullandıkları öğrenme stratejileri Ahi Evran Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 11, 3: 65-84.
- DEMİREL, Ö. (2011). Kuramdan uygulamaya eğitimde program geliştirme. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- EFE, N., SAĞIRLI, M.Ö., ÜNLÜ, İ. & KAŞKAYA, A. (2009). Öğrenme stratejilerinin çeşitli değişkenlere göre incelenmesi. Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi, 11-2:227-238.
- HAMURCU, H. (2002). Okulöncesi öğretmen adaylarının kullandıkları öğrenme stratejileri. Hacettepe Eğitim Fakültesi Dergisi, 23: 127- 134.
- İLHAN, T. (2011). Öğrenme stratejileri ve ilgili sınıflamalar. Behçet Oral (Ed.) Öğrenme öğretme kuram ve yaklaşımları (ss.223-249). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- KARAKIŞ, Ö. & ÇELENK, S. (2007) Farklı fakültelerde öğrenim gören öğrencilerin genel öğrenme stratejilerini kullanma düzeyleri "A.İ.B.Ü. örneği" AİBÜ, Eğitim Fakültesi Dergisi, 7,1: 26-46.
- KARAKIŞ, Ö., GÜRCAN, Z. & DEMİRTAŞ, Z. (2009).Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğrenme stratejilerini kullanma düzeyleri. 18. Ulusal Eğitim Bilimler Kurultayı (1-3 Ekim 2009) Ege Üniversitesi Eğitim Fakültesi Bildiri Özetleri, 101-102.
- KARALAR, F. (2006). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Fen bilgisi Dersinde Öğrenme Stratejilerini Kullanma Düzeyleri. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir.
- KARADENİZ, B.C. (2010). The geography learning strategies of the education faculty students. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 39: 69-80.
- KETE, R. & SUCUOĞLU, H. (2011). Biyoloji ve Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Kullandığı Öğrenme Stratejileri (DEÜ. Örneği). İlköğretim Online, 10(1), 230-243, 2011. [Online]: <http://ilkogretim-online.org.tr>
- ÖZER, B. (2002). İlköğretim ve ortaöğretim okullarının eğitim programlarında öğrenme stratejileri. Eğitim Bilimleri ve Uygulama, 1(1), 17-32.
- ÖZER, B. (2008). Öğrencilere öğrenmeyi öğretme. Ayhan Hakan (Ed.), Öğretmenlik meslek bilgisi alanındaki gelişmeler (ss.139-152). Eskişehir: Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi Yayınları.
- PARK, S. (1995). Implications of learning strategy research for designing computer-assisted instruction. Journal of Research on Computing in Education, 25(4), 435-456.

- SENEMOĞLU, N. (1997). Gelişim öğrenme ve öğretim. Ankara: Ertem Matbaacılık.
- SENEMOĞLU, N. (2002). Gelişim Öğrenme ve Öğretim: Kuramdan Uygulamaya. Ankara: Gazi Kitabevi.
- ŞEN, H.Ş. (2011). Öğrenme öğretme stratejileri. Sevil Büyükalın Filiz (Ed.) Öğrenme öğretme kuram ve yaklaşımları (ss.97-114). Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- TALU, N. (1997). Ankara Özel Tefvik Fikret Lisesi 10. sınıf öğrencilerinin kullandıkları öğrenme stratejilerinin akademik başarıları üzerindeki etkisi. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- TOY, Ö. (2007). Biyoloji Dersinde Kullanılan Öğrenme Stratejileri ve Başarı Güdüsü Arasındaki İlişkiler. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- URAL, M. (2006). Ortaöğretim Öğrencilerinin Ders Çalışma Stratejileri: Nevşehir İli Örneği. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi. Erciyes Üniversitesi, Kayseri.
- VURAL, L. (2011). Öğretmen adaylarının çalışmalarında yaşadıkları öğrenme Sorunları ve kullandıkları öğrenme stratejileri. Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi, 46, 16 (2011) 46-65.